

Gyermekek nevelő családok támogatása

A gyermeket nevelő családok támogatást kaphatnak közvetlenül az államtól, az önkormányzatoktól, az egészségbiztosítástól és az adórendszeren⁵³ keresztül is kedvezményben részesülhetnek. Az alábbi fejezetekben ezek közül dolgoztunk fel néhányat.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, és a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családi alapú **jövedelmi helyzettől függetlenül**, a gyermeket nevelő család számára igényelhető **családtámogatási ellátások** jogosultsági feltételeit szabályozza, melyeket az I. fejezetben ismertetünk.

Biztosítási jogviszonya alapján a szülő egészségbiztosítási ellátást kaphat, melyek közül a terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj jogosultsági feltételeit dolgoztuk fel a II. fejezetben az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól és a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján.

Szociális rászorultságtól függően a családok gyermekük neveléséhez az önkormányzathoz fordulhatnak segítségért - ennek feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szabályozza -, melyek közül a pénzügyi és természetbeni ellátásokat ismertetjük a III. fejezetben.

A IV. fejezetben foglalkozunk a **normatív kedvezményekkel**, melyek közvetlenül a gyermekeket részesítik támogatásban az oktatási, nevelési intézményeken keresztül. A kedvezmények megállapításának feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről, és az 1159/2002. (IX. 26.) Korm. határozat az ingyenes tankönyvellátás meghatározott körben történő bevezetéséről szabályozza.

I. CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - a továbbiakban: Cst.-, valamint a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A Cst hatálya kiterjed - amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárra; bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyre (Cst. 2. § a-b. pont).

⁵³ Fejezetünkben az adórendszeren keresztül nyújtott támogatást nem részletezzük. A családi kedvezményről az 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról 29/A-29/B. § rendelkezik.

Továbbá az 1997. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról - a továbbiakban: Szmvt. - szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvt.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról (a továbbiakban: Lnyt.) szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik.

Az **EGT állampolgár**, illetve magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező **családtagját**, a magyar és EGT állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó személyt - ha vele legalább egy éve egy háztartásban élt, illetve súlyos egészségügyi okból a személyesen gondoskodik róla - illeti meg a szabad mozgás és tartózkodási jogának gyakorlása (Szmvt. 1. § 1. bekezdés).

Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is (Szmvt. 2. § a. pont).

Családtag: az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának 21. életévet be nem töltött eltartott leszármazója, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának eltartott felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, EGT- vagy magyar állampolgár élettársa, amennyiben magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített (Szmvt. 2. § b. pont).

Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/ek rendelete (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról 8. fejezete szabályozza az EGT tagállamok által nyújtott családtámogatási ellátások kereteit, figyelembe véve a tagállamok jogrendszerének sajátosságait.

A fenti tanácsi rendelettel összhangban a Cst. hatálya kiterjed még az anyasági támogatás kivételével a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletekben meghatározott személyekre, amennyiben a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Cst. 2. § c-d. pont, Szmvt. 6-8. §).

Az anyasági támogatás kivételével az a harmadik országbeli személy is kérheti a Cst.-ben meghatározott ellátásokat, aki EU kék kártyával⁵⁴ és az Lnyt. alapján bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik (Cst. 2. § e. pont).

A szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek alkalmazása szempontjából pénzügyi családi ellátás a családi pótlék, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás és a gyermekgondozási díj (Korm. R. 27/F.§ 1. bekezdés).

⁵⁴ EU Kék Kártya: olyan engedély, amely magas szintű képzettséggel rendelkező birtokosát valamely tagállam területén történő tartózkodásra és egyúttal magas szintű képzettséget igénylő munkavállalásra jogosítja (2007. évi II. tv. 2. § r. pont). E kártya kiállításáról az 2007. évi II. törvény és a 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról rendelkezik.

Családtámogatási ellátások: a családi pótlék, ami lehet nevelési ellátás és iskoláztatási támogatás; a gyermekgondozási támogatások, ami a gyermekgondozási segélyt és a gyermeknevelési támogatást foglalja magában és az anyasági ellátás.

Családi pótlék

A családi pótlékként a gyermek nevelésével, iskoláztatásával járó költségekhez az állam havi rendszerességgel járó **nevelési ellátást vagy iskoláztatási támogatást** nyújt. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról, a gyermek védelembe vételéről határozatot hozó jegyző gyámhatóságként dönthet. (Cst. 6. §)

A települési önkormányzat jegyzője, ha a gyermek veszélyeztetettsége elsősorban elhanyagolása miatt áll fenn, a védelembe vétellel egyidejűleg vagy a gyermek védelembe vételének fennállása során - a családi pótlék gyermek után járó összegének 100%-a erejéig - a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról határozhat. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtása legfeljebb hat hónap időtartamra, a döntést követő második hónap első napjával kezdődően rendelhető el. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtása a feltételek fennállása esetén ismételten elrendelhető. Az eljárás során az önkormányzat jegyzője megkeresi a gyermekvédelmi szakszolgálatot, aki a megkereséstől számított tizenöt napon belül tájékoztatást ad a vizsgálat eredményéről a jegyzőnek. (1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - 68/B. § 1-3. bekezdés). A települési önkormányzat jegyzője a természetben nyújtott családi pótlék biztosítása céljából gyermek részére eseti gondnokot rendelhet ki (Gyvt. 68/C. § 1. bekezdés).

Nevelési ellátás

Nevelési ellátásra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁵⁵ a hivatásos nevelőszülő,⁵⁶ a gyám, ha a gyermeket saját háztartásában neveli.⁵⁷ Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az ellátás megállapítását,

55 A nevelőszülő az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § g. pont).

56 A hivatásos nevelőszülő, az a személy, aki speciális foglalkoztatási jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § h. pont).

57 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133-134. oldalakon.

akinél a gyermeket a Gyvt. - 72. § 1. bekezdés alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**⁵⁸ (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont).

Nevelési ellátásra jogosult a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban nevelt, és a Magyarország területén működő szociális intézmény⁵⁹ az intézményben elhelyezett gyermekekre tekintettel (Cst. 7. § 1. bekezdés b-c. pont).

A feni esetekben a nevelési ellátást még nem tanköteles gyermekekre tekintettel, a gyermek tankötelessé válása évének október 31-éig lehet kapni (Cst. 7. § 1. bekezdés).

Saját jogán jogosult nevelési ellátásra a tizennyolcadik életévét betöltött tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy az iskoláztatási támogatásra való jogosultság megszűnésének időpontjától (Cst. 7. § 2. bekezdés). Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos tizennyolc évesnél idősebb személy az, aki tizennyolcadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll (Cst. 4. § fb. pont). Az igénylő kérelmére vagy hivatalból indult eljárásban az igényelbíráló szerv beszerzi a szakvéleményt, és ennek alapján dönt a jogosultságról (5/2003. (II. 13.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról - a továbbiakban: 5/2003. ESzCsM R. - 4/A. § 2. bekezdés).

Iskoláztatási támogatás

Iskoláztatási támogatásra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁶⁰ a hivatásos nevelőszülő,⁶¹ a gyám, ha a saját háztartásában gyermeket nevel.⁶² Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az

58 A gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezheti az önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv), ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. A gyermek elhelyezhető a nevelésére alkalmas, azt vállaló különélő szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél. Ha erre nincs lehetőség, a legközelebbi ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek ellátását is biztosító nevelőszülőnél, vagy ha erre nincs lehetőség, az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására is kijelölt gyermekotthonban helyezi el. A gyermek elhelyezéséről értesíteni kell az illetékes gyámhivatalt, illetve a külföldi állampolgárságú gyermek esetében - ide nem értve az EGT állampolgárt - Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatalát. (Gyvt. 72. § 1. bekezdés, 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 12. §)

59 Szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény (Cst. 4. § e. pont).

60 A nevelőszülő meghatározásáról lásd az 55. lábjegyzetet.

61 A hivatásos nevelőszülő meghatározásáról lásd az 56. lábjegyzetet.

62 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133-134. oldalakon.

ellátás megállapítását, akinél a gyermeket a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**.⁶³ (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont)

Amennyiben a közoktatási intézménybe tanulmányokat folytató személy nem él együtt a fenti személyekkel, úgy a tanköteles kort követően **saját jogon** jogosult a nevelési ellátásra (Cst. 8. § 3. bekezdés e. pont). Különélőnek az tekinthető, akinek lakcíme különböző. Lakcím az a bejelentett lakóhely vagy tartózkodási hely, ahol a személy életvitelszerűen él. A kérelemhez csatolni kell a szülő lakcímgazolványának másolatát, és a szülő arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénylő életvitelszerűen nem él a háztartásában. A szülő nyilatkozata hiányában a jogosult a szülő lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti arra vonatkozóan, hogy életvitelszerűen nem a szülő háztartásában él. (Korm. R. 5/A. §)

Iskoláztatási támogatásra jogosult a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban nevelt, és a Magyarország területén működő szociális intézmény az intézményben elhelyezett gyermekre tekintettel (Cst. 8. § 1. bekezdés b-c. pont).

Iskoláztatási támogatásra jogosult a gyámhivatal által a szülői ház elhagyását engedélyező határozatban megjelölt személy (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont). A **tizenhatodik életévét** betöltött gyermek a szülői házat vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság engedélyével a szülők beleegyezése nélkül is elhagyhatja, ha az fontos okból érdekében áll (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról - a továbbiakban Csjt. - 77. § 2. bekezdés). Nagykorúságát követően is **saját jogán** jogosult iskoláztatási támogatásra (Cst. 8. § 3. bekezdés f. pont).

Annak a jogosultnak, akinek 2010. október 31-én családi pótlékot folyósítottak, az ellátást - a feltételek fennállása esetén - iskoláztatási támogatásként kell továbbfolyósítani (2010. évi LXVI. törvény a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvénynek, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a tankötelezettség teljesítésével összefüggő módosításáról 11. § 3. bekezdés).

Az iskoláztatási támogatást a tanköteles gyermekre tekintettel a gyermek tankötelessé válása évének november 1-jétől a tankötelezettség teljes időtartamára, valamint a tankötelezettsége megszűnését követően közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermekre (személyre) tekintettel annak a tanévnek az utolsó napjáig, amelyben a gyermek (személy) a huszadik - az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény (a továbbiakban: Fot.) alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont).

A vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló, tanköteles gyermekre tekintettel a tankötelezettség teljes időtartamára (Cst. 8. § 1. bekezdés b. pont).

63 A gyermeket ideiglenes hatállyal történő elhelyezéséről lásd az 58. lábjegyzetet.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló szülője a tankötelezettség teljesítésének formájától függetlenül a tankötelezettség teljesítésének végéig jogosult iskoláztatási támogatásra (Cst. 8. § 2. bekezdés b. pont).⁶⁴

Saját jogán jogosult iskoláztatási támogatásra az a közoktatási intézményben a tankötelezettsége megszűnését követően tanulmányokat folytató személy is,

- akinek mindkét szülője elhunyt,
- akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált vagy házastársától különélő szülője elhunyt,
- aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből, akinek a gyámsága nagykorúvá válása miatt szűnt meg.

Saját jogon jogosult személyek annak a tanévnek az utolsó napjáig kapják az iskoláztatási támogatást, amelyben a huszadik - a Fot. alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti. Amennyiben a saját jogú ellátást megalapozó feltételek a nagykorúságot követően, de a tankötelezettség befejezése előtt következtek be, akkor is saját jogán jogosult az ellátásra. (Cst. 8. § 3-3a. bekezdés)

Az iskoláztatási támogatást a tankötelezettség fennállása alatt a tanulói jogviszony szünetelésének időtartamára is folyósítani kell (Cst. 8. §. 4. bekezdés).

A tankötelezettség mulasztása esetén a települési önkormányzat jegyzője jár el. Ha a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanköteles gyermek a közoktatási intézmény kötelező tanórai foglalkozásain igazolatlanul mulaszt, a közoktatási intézmény igazgatójának jelzése alapján a jegyző gyámhatóságként eljárva az adott tanévben igazolatlanul mulasztott tizedik kötelező tanórai foglalkozás után végzéssel felhívja az iskoláztatási támogatás jogosultját, hogy az adott tanévben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkoztatás után - amennyiben a védelemben még nem áll fenn - elrendeli a gyermek védelemben vételét, továbbá az iskoláztatási támogatás folyósításának felfüggesztését. A fentieket nem kell alkalmazni, ha a közoktatási intézmény kötelező tanórai foglalkozásain olyan tanköteles gyermek mulasztott, aki nevelőszülőnél, hivatásos nevelőszülőnél, gyermekotthonban, szociális intézményben elhelyezett vagy javítóintézetben nevelt vagy büntetés-végrehajtási intézetben lévő, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló. (Cst. 15. §) A települési önkormányzat jegyzője egy határozatban dönt az iskoláztatási támogatás felfüggesztéséről, védelemben nem vett gyermek esetén a védelemben vétel elrendeléséről és ezzel egyidejűleg az iskoláztatási támogatás összegének a települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára történő utalásáról (Gyvt. 68/A. § 2. bekezdés)

A **tankötelezettség**ről az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 6. §-a rendelkezik. A gyermek attól az évtől tanköteles, amelyben május 31-ig a hatodik életévét betölti és annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti. Amennyiben a gyermek nem éri el az iskolába lépéshez megfelelő szintet, úgy tankötelezettségét abban a naptári évben is megkezdheti, amelyikben

⁶⁴ 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 30/A. §-a szabályozza a súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló tankötelezettségének teljesítési formáit.

augusztus 31-ig a nyolcadik életévét betölti. A tanköteles kor annak a tanévnek a végéig tart, amelyben tanuló tizennyolcadik, illetve sajátos nevelésű tanuló esetén a huszadik életévének betöltésével ér véget.

A családi pótlékra vonatkozó közös szabályok

Ugyanazon gyermek (személy) után járó családi pótlék **csak egy jogosultat** illet meg. Azután a gyermek (személy) után, akire tekintettel nevelési ellátást folyósítanak, iskoláztatási támogatás nem folyósítható. Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot - együttes nyilatkozatuk alapján - bármelyik szülő igényelheti, mégpedig nyilatkozatuk szerint gyermekenként. Megállapodás hiányában az ellátást igénylő szülő személyéről - kérelemre - a gyámhatóság dönt. Ha jogerős bírósági döntés - ideértve az egyezséget - alapján a szülők egyenlő időszakokban felváltva gondozzák gyermeküket, a családi pótlékra, 50-50%-os arányban, mindkét szülő jogosult. (Cst. 9. §)

A jogosultsági feltételek teljesülése esetén a szülő részére a családi pótlékot akkor is meg kell állapítani, ha előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés-büntetését tölti (Korm. R. 10/A. § 1. bekezdés).

Ha a kiskorú szülő gyermekének nincs gyámja, vagy ha **16. életévét betöltött kiskorú szülő** a saját háztartásban nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban, a családi pótlékot a kiskorú szülőnek kell megállapítani (Cst. 11. § 4. bekezdés, Csjt. 72. § 2. bekezdés).

A családi pótlékot - függetlenül az igénylés és a megszüntetés időpontjától - teljes hónapra kell megállapítani és folyósítani. A családi pótlékot folyósító szerv a kizárólag az ellátás megnevezésében - a tankötelezettség kezdetével vagy megszűnésével összefüggésben - bekövetkező, a családi pótlék összegét és az arra való jogosultság fennállását nem érintő változásokról határozat meghozatala nélkül dönt. (Cst. 10. §) Arra a hónapra, amelyben a családi pótlékra való jogosultság megszűnik, még az ellátást folyósítani kell (Korm. R. 6. § 1. bekezdés). Ha ugyanabban a hónapban a gyermek után **más válik jogosulttá**, az új jogosult az ellátást a következő hónaptól kaphatja (Korm. R. 6. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összege:

- egygyermekes család esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés a. pont),	12200Ft
- egy gyermeket nevelő egyedülálló esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés b. pont),	13700Ft
- kétgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés c. pont),	13300Ft
- két gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés d. pont),	14800Ft
- három- vagy többgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés e. pont),	16000Ft

- három vagy több gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés f. pont), 17000Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család, nevelőszülő, hivatásos nevelőszülő, valamint a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után,⁶⁵ a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés g. pont, 11. § 2. bekezdés), 23300Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket egyedülállóként nevelő esetén, a tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés h. pont, 11. § 2. bekezdés), 25900Ft
- a saját jogán jogosult tizennyolcadik életévét betöltött tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, kivéve, azt, aki közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés i. pont, 7. § 2. bekezdés, 11. § 2. bekezdés), 20300Ft
- nevelőszülőnél; vagy gyámnál, aki egyben a nevelőszülő is; hivatásos nevelőszülőnél - feltéve, hogy a gyermeket nem egyedül neveli -; gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett gyermek, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Korm. R. 6. § 3. bekezdés), 14800Ft
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek után, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Gyvt. 72. § 1. bekezdés), 14800Ft
- saját jogán igénylő esetén, amennyiben közoktatási intézményben tanul, feltéve, hogy nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 8. § 3. bekezdés). 14800Ft

A családi pótlék összegének megállapítása szempontjából⁶⁶ azt a vér szerinti, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeket kell figyelembe venni, aki az igénylő háztartásában él, akire tekintettel a szülő, a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám családi pótlékra jogosult. Azt is figyelembe kell venni az ellátás összegének megállapításánál, aki közoktatási intézmény tanulója vagy felsőoktatási intézményben első felsőfokú szakképzésben, első alapképzésben, első mesterképzésben vagy első

⁶⁵ Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul (Cst. 4. § fa. pont). A betegség vagy fogyatékoság fennállásáról, illetve annak hiányáról szóló igazolást a gyermekklinika, gyermek-szakkórház, kórházi gyermekosztály, szakambulancia, szakrendelő vagy szakgondozó intézmény szakorvosa adja ki (5/2003. ESzCsM R. 1. § 2. bekezdés).

⁶⁶ Például, ha az igénylőnek három gyermeke van, egyikük felsőoktatási intézmény hallgatója, ez esetben a nevelési ellátást a két gyermek után kapja, de a három gyermek után járó összegben, azaz gyermekenként 13300Ft helyett 16000Ft-ot.

egységes, osztatlan képzésben részt vevő hallgató és rendszeres jövedelemmel⁶⁷ nem rendelkezik. (Cst. 12. § 1. bekezdés a pont) Az ellátás igénylésekor, továbbá az ellátás folyósításának időtartama alatt - az igényelbíráló szerv felhívására -, minden évben, a tanulói jogviszonyt szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 15-éig kell igazolni (Korm. R. 8. § 1. bekezdés). A tanulói hallgatói jogviszony igazolására történő felhívást az Igazgatóság szeptember 15-éig, a családtámogatási kifizetőhely augusztus 31-éig, küldi meg a jogosultaknak a 9. számú melléklet szerinti formanyomtatványt. Amennyiben a jogosult nyilatkozata szerint a gyermek tanulói, illetve hallgatói jogviszonya fennáll, de az igazolást nem csatolja, a hatóság adatszolgáltatási kérelemmel fordul az Oktatási Hivatalhoz. A beszámított gyermekek után járó családi pótlék-különbözetet a hatóság az október hónapra járó családi pótlékkal egyidejűleg folyósítja. (Korm. R. 8. § 1, 4. bekezdés) Ha a nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új képzési időszakra hallgatói jogviszonyt létesít, akkor a tanulói jogviszony megszűnése és a hallgatói jogviszony keletkezése közötti időre, legfeljebb azonban két hónapra utólag a családi pótlék összegének számításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 13. § 2. bekezdés).

Az is számít az összeg megállapításánál, aki saját jogán kapja a családi pótlékot, ide nem értve azt, aki a szülővel nevelőszülővel, gyámmal nem él egy háztartásban (Cst. 12. § 1. bekezdés ac. pont, 8. § 3. bekezdés e. pont, 7. §. 1. bekezdés a. pont). A fogyatékosként szociális intézményben ellátásban részesülő személyt is figyelembe kell venni feltéve, hogy őt a gyámhivatal nem vette átmeneti vagy tartós nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő - a kormányrendeletben foglaltak szerint - vele kapcsolatot tart fenn (Cst. 12. § 1. bekezdés b. pont). **Kapcsolattartásnak** a rendszeres találkozás minősül. Nem tekinthető rendszeres kapcsolattartásnak az évenkénti egy-egy látogatás, levélírás, telefonálás. (Korm. R. 8. § 2. bekezdés) A kapcsolattartás teljesítését a szociális intézmény vezetője az ellátás igénylésekor, a továbbiakban évente egy alkalommal írásban igazolja (Korm. R. 8. § 3. bekezdés).

Az ellátás **összegének megállapításánál egyedülálló** az:

- aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él, és nincs élettársa (Cst. 4. § a. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa közoktatási intézmény tanulója vagy felsőfokú oktatási intézmény első oklevelet szerző hallgatója, és jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés a. pont) - az oktatási intézmény igazolásával, a tanulói jogviszonyt minden év szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 31-éig be kell nyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés a. pont, 3. bekezdés), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül (Cst. 12. § 3. bekezdés b. pont),

⁶⁷ Jövedelem: az a személyi jövedelemadóról szóló törvényben adóköteles jövedelemként meghatározott - belföldről vagy külföldről származó - vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkor legkisebb munkabér összegét (Cst. 4. § 1. bekezdés i pont).

- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa nyugellátásban - ideértve a rokkantsági nyugdíjakat és a rehabilitációs járadékot is -, átmeneti járadékban részesül, feltéve, ha az ellátása nem haladja meg a rokkantsági csoportonként megállapított legkisebb rokkantsági nyugdíj, illetve a legkisebb öregségi nyugdíj összegét, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés c-d. pont) - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság minden év február 28-áig kiállított igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés b. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, rendszeres szociális járadékban, rokkantsági járadékban részesül, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés e. pont)- a folyósító szerv igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés c. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés f. pont) - jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

Ha a családi pótlékra **gyám vagy eseti gondnok jogosult**, abban az esetben a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék teljes összegét; a gyermekotthonban lévő gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék 50%-át gyámhatósági fenntartásos betétben vagy folyószámlán helyezi el a gyám vagy az eseti gondnok (Cst. 13. § 1. bekezdés) A gyermekotthon vezetője a gyermekotthonban lévő gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék összegének 50%-át az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli, és a gyermek (személy) teljes körű ellátásának kiegészítésére biztosítja annak személyre szóló felhasználását. A szociális intézmény vezetője a családi pótlék teljes összegét az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli, és biztosítja annak személyre szóló felhasználását. (Cst. 13. § 2. bekezdés)

Az intézményi jogviszony megszűnéséről - ideértve az intézményi áthelyezést is -, ha az érinti a családi pótlékra jogosult személyt, úgy az intézmény vezetője tizenöt napon belül értesíti a családi pótlékot folyósító szervet (Korm. R. 11. § 2. bekezdés).

Ha az intézményben elhelyezett gyermek, személy egybefüggően harminc napot meghaladóan a családjánál tartózkodik, a családi pótlékra jogosult személy a családi pótlék időarányos részét a szülőnek, illetőleg a családi pótlékra saját jogon jogosult személynek készpénzben kifizeti (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

A szociális intézményben elhelyezett gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék személyre szóló felhasználásának minősül a személyi térítési díjra, a költőpénzre, valamint a személyes szükségletekre történő felhasználás. A gyermekotthonban, valamint a szociális intézményben elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek után járó családi pótlék felhasználása a Gyvt-ben foglaltak szerint történik (Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

Amennyiben a tizennyolcadik életévét betöltött személynek rendszeres jövedelme van, úgy a rá tekintettel vagy a részére megállapított családi pótlék folyósítását a negyedik hónaptól mindaddig szüneteltetni kell, amíg rendszeres jövedelemmel rendelkezik (Cst. 14. §).

A családtámogatási kifizetőhely a tanulói jogviszony fennállásának igazolására szolgáló a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványt augusztus 31-éig megküldi a jogosultnak. Az igazolást szeptember 30-áig kell benyújtani a családtámogatási kifizetőhelyhez. Amennyiben a gyermek, aki után vagy részére augusztus 31-éig iskoláztatási támogatást folyósítottak, a tanulmányokat folytatók Oktatási Hivatal által közölt állományában nem szerepel, a Magyar Államkincstárnak a kérelmező, illetve a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: **Igazgatóság**), szintén a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványnak a jogosult részére történő megküldésével hiánypótlási felhívást bocsát ki a tanulmányok folytatásának igazolására. (Korm. R. 7. §)

A **tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, vagy személy részére járó magasabb összegű családi pótlék annak a hónapnak a végéig jár, ameddig a betegséget, súlyos fogyatékoságot igazolták (Cst. 11. § 3. bekezdés). Ha állapotjavulás miatt a magasabb összegű családi pótlék már nem jár, a magasabb összegű ellátásra való jogosultság megszűnését követő hónaptól az ellátást az új összeggel kell **folyósítani**, feltéve, hogy az ellátásra való jogosultság fennáll (Korm. R. 12. §). Aki után 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, az ezt követően folyósított ellátás megegyezik a korábban folyósított családi pótlék összegével. Az így folyósított ellátás más jogszabály alkalmazásában magasabb összegű családi pótléknak minősül. (Cst. 11. § 2. bekezdés, 11. § 1. bekezdés g-h. pont).

A magasabb összegű családi pótlékban részesülőnek - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék megállapításra került - az Igazgatóság **utazási kedvezmény** igénybevétele céljából a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozattal egyidejűleg hatósági bizonyítványt ad ki (Korm. R. 9. § 2. bekezdés). A hatósági bizonyítványnak tartalmaznia kell a magasabb összegű családi pótlékban részesülő személy - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék került megállapításra - nevét, lakcímét, a magasabb összegű családi pótlék megállapításának tényét, a hatósági bizonyítvány kiállításának célját és az érvényesség időtartamát is. Az érvényesség időtartama a szakvéleményben meghatározott felülvizsgálat időpontjáig, de legfeljebb 5 évig tart. (Korm. R. 9. § 3. bekezdés) Az utazási kedvezmény **mértéke**: korlátlan számban megváltható 90%-os kedvezményes menetjegy, vagy bármely viszonylatban megváltható, viszonylathoz kötött 90%-os kedvezményes bérlet a jogosult, illetve a vele együtt utazó személy részére 90%-os korlátlan számú menetjegy. A hatósági bizonyítvánnyal rendelkezők a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendelésében rendszeresített kedvezményes bérletre is jogosultak. (85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 8. § 1. bekezdés c, e. pont, 10. §)⁶⁸

68 Az utazási kedvezményt lásd bővebben a 207. oldalon.

Gyermekgondozási támogatások

A gyermeket nevelő szülő, nevelőszülő, illetve gyám gyermekgondozási támogatásra jogosult, melynek fajtái a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás. A nagyszülő a gyermekgondozási segélyre a szülő jogán szerezhethet jogosultságot. (Cst. 19. §)

Gyermekgondozási segély

Gyermekgondozási segélyre **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, a 16. életévét betöltött kiskorú szülő is, ha saját háztartásában⁶⁹ gyermeket nevel, a gyermek harmadik életévének betöltéséig, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének a végéig, tartósan beteg illetve fogyatékos gyermek⁷⁰ tízedik életévének betöltéséig. A kiskorú szülő akkor kérheti az ellátást, ha a gyermekének nincsen gyámja vagy a saját háztartásában nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban. (Cst. 20. § 1. bekezdés, 11. § 4. bekezdés)

Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén, amennyiben rá tekintettel még családi pótlékot nem igényeltek, a kérelemhez csatolni kell az 5/2003. ESzCsM R. 3. számú melléklete szerinti orvosi igazolást (Korm. R. 19. § 7. bekezdés). Amennyiben ikergyermek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni az ellátásra való jogosultságnál (Cst. 20. § 2. bekezdés), legfeljebb 10. életévének betöltésének napjáig (Korm. R. 19. § 9. bekezdés a. pont). A jogosult ez esetben köteles csatolni az iskola igazgatójának döntésének másolatát, arról, amelyben a gyermek tankötelezettségét meghatározta (Korm. R. 19. § 9. bekezdés b. pont).⁷¹

A gyermekgondozási segélyt a szülő jogán a **nagyszülő** is kérheti (Cst. 19. §). Nagyszülőnek kell tekinteni a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbefogadó szülőjét, továbbá annak együtt élő házastársát. A nagyszülő akkor jogosult az ellátásra, ha a gyermek az első életévét betöltötte, nevelése a szülőnél történik, továbbá a szülők írásban nyilatkoznak a gyermekgondozási segély lemondásáról és egyetértenek a segély nagyszülő részéről történő igénylésével. A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő nyilatkozatát a gyámhatóság pótolhatja. Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja, és azt a gyámhivatal nem pótolhatja, a nagyszülő jogosultsága megszűnik. Az ellátást a visszavonó nyilatkozat igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától meg kell szüntetni. A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság akkor állapítható meg, ha ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és a szülő esetében is fennállnak a jogosultsági feltételek.

69 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 134-135. oldalakon.

70 A tartósan beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd a 65. lábjegyzetet.

71 A tankötelezettségről lásd a 122-123. oldalakon írtakat.

A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után. Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti. (Cst. 20/A. §)

A gyermek **örökbefogadás előtti gondozásba** történő kihelyezésének időpontjától számított hat hónapig gyermekgondozási segélyre jogosult az örökbefogadó szülő - a házastársi és rokoni örökbefogadás kivételével -, amennyiben a gyermek az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezéskor a harmadik. illetve ikergyermek esetén a nyolcadik életévét már betöltötte, azonban a 10. életévét még nem töltötte be. Amennyiben a gyermek a harmadik illetve ikergyermek esetén a nyolcadik életévét, vagy tartós beteg illetve súlyosan fogyatékos gyermek esetén a tizedik életévét az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezést követő hat hónapon belül tölti be, akkor az örökbefogadó szülő fenti gyermekgondozási segélyre való jogosultsága a gyermek a fenti életkorok betöltését követően a jogosultság kezdő időpontjától számított hat hónap elteltéig meghosszabbodik. A fenti esetekben a gyermekgondozási segélyben részesülő személy kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat. (Cst. 20/B. § 2. bekezdés 20. § 1. bekezdés a-c. pont)

Gyermekgondozási segély folyósítása mellett a jogosult egyéb esetekben **keresőtevékenységet** a gyermek egyéves koráig nem folytathat, kivéve a kiskorú szülő gyerekének a gyámját, aki időkorlátozás nélkül folytathat kereső tevékenységet. A gyermek egyéves kora után a szülő kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik, illetve a tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek egyéves kora után időkorlátozás nélkül. Ikergyermek esetén a gyermekek egyéves kora után időkorlátozás nélkül folytathat kereső tevékenységet a jogosult azzal a megkötéssel, hogy a gyermekgondozási segélyben részesülő személy ikrek esetében egy gyermek után jogosult a gyermekgondozási segélyre. (Cst. 21. §)

A **nagyszülő** keresőtevékenységet a gyermek három éves kora után folytathat heti harminc órát meg nem haladó időtartamban, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik (Cst. 21/A. §, 21. § 1 bekezdés b. pont).

A gyermekgondozási segélyre való jogosultságot nem érinti, ha a napközbeni ellátást biztosító intézményben⁷² elhelyezett gyermek egyévesnél idősebb; illetőleg ha a nagyszülő kapja az ellátást, a gyermek háromévesnél idősebb, és nagyszülő és a gyermek **örökbefogadás előtti gondozásba** történő kiadása esetén jogosult személy esetén a gyermek intézményi elhelyezése a napi 7 órás időtartamot nem haladja meg (Cst. 20/B. § 21/A. § 2. bekezdés, Korm. R. 22. § 2. bekezdés, Cst. 20. § 1. bekezdés, 20/A. § 1. bekezdés.). Annak sem érinti az ellátásra való jogosultságát, aki a

⁷² A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint óvodában, iskolai napköziben (Gyvt. 41. § 3. bekezdés).

gyermekét napközbeni ellátást biztosító intézményben helyezi el, feltéve, hogy a gyermekgondozási segélyre jogosult közoktatási intézményben a nappali oktatás munkarendje szerint tanul, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója (Korm. R. 22. § 1. bekezdés). Egyéb esetben szünetel az ellátás folyósítása (Korm. R. 22. § 5. bekezdés).

A Magyar Államkincstár elnöke **méltányossági** jogkörében jogosultságot⁷³ állapíthat meg a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei három hónapot meghaladóan a gyermek nevelésében akadályoztatva vannak (Cst. 22. § a. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont). Méltányossági alapon jogosultságot állapíthat, illetve hosszabbíthat meg a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek nyolcadik életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben nem gondozható (Cst. 22. § b. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont).

A méltányossági kérelmet a Cst. 2. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványon kell benyújtani Igazgatóságához. A kérelemhez csatolni kell szülők nyilatkozatát arról, hogy a gyermekük nevelésében akadályoztatva vannak; illetve csatolni kell az szakorvos igazolását arról, hogy a gyermek napközbeni ellátás keretében nem gondozható; nevelhető.⁷⁴ Az Igazgatóság közreműködő hatóságként jár el. Ha a kérelmező az eljárásban az Igazgatóság hiánypótlási felhívásának az abban megállapított határidőben nem tesz eleget és a megállapított határidő módosítását sem kérte, az eljárást az Igazgatóság jogosult megszüntetni. Amennyiben a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására vagy az eljárás megszüntetésére nem kerül sor, az Igazgatóság a méltányossági döntésre az iratanyagot megfelelően előkészíti és azt megküldi a Magyar Államkincstár elnökének. A Magyar Államkincstár elnöke által hozott határozatot a kérelmezővel az Igazgatóság közli. A méltányossági alapon megállapított gyermekgondozási segély feltételeit az Igazgatóság évente felülvizsgálja. (Korm. R. 23. §)

Gyermeknevelési támogatás

A gyermeknevelési támogatásra **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, ha a saját háztartásában⁷⁵ három vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legfiatalabb gyermek harmadik életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig (Cst. 23. §). A jogosult kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában (Cst. 24. §).

73 Az igény elbírálásakor figyelembe veszik a gyermekgondozási támogatás megállapítását kizáró feltételeket (Cst. 22.. §), melyeket lásd a Gyermekgondozási támogatások közös szabályainál a 131. oldalon.

74 A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd 65. lábjegyzetet.

75 A háztartásban nevelt gyermek meghatározását lásd a Jövedelemi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 134-135. oldalakon.

A gyermekgondozási támogatások közös szabályai

A gyermekgondozási támogatást a gyermekkel közös háztartásban élő **szülők bármelyike igénybe veheti**, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt. Ha a szülők egyidejűleg több gyermek után lennének jogosultak a gyermekgondozási támogatás egyik vagy mindkét formájára, úgy a támogatást csak egy jogcímen és csak az egyik szülő részére lehet megállapítani. (Cst. 25. §)

Nem jár a gyermekgondozási támogatás annak:

- aki rendszeres pénzellátásban⁷⁶ részesül, **kivéve** a gyermekgondozási támogatás folyósítása mellett végzett kereső tevékenység után járó táppénzt, valamint a gyermekgondozási segélyre való jogosultság esetében a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján járó nyugellátást, illetve annak minősülő nyugellátást, továbbá a rehabilitációs járadékot, a rokkantsági járadékot, az átmeneti járadékot, a rendszeres szociális járadékot és a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékát, súlyosan fogyatékos személy ápolását végző személy részösszegű ápolási díját (Cst. 27. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 43/A. §, 44. § 2. bekezdés),
- akinek gyermekét ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették,⁷⁷ vagy 30 napot meghaladóan szociális intézményben helyezték el (Cst. 27. § 1. bekezdés b. pont), **kivéve** a gyermek napközbeni intézményi rehabilitációs, habilitációs célú foglalkoztatását (Korm. R. 22. § 4. bekezdés),
- aki előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Cst. 27. § 1. bekezdés d. pont).

A gyermekgondozási támogatások **összege** - függetlenül a gyermekek számától - megegyezik az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegével. Töredékhónapban egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. (Cst. 26. § 1. bekezdés)

A **gyermekgondozási segély havi összege ikergyermek**ek esetén azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 2 gyermek esetén 200%-ával, 3 gyermek esetén 300%-ával, 4 gyermek esetén 400%-ával, 5 gyermek esetén 500%-ával, 6 gyermek esetén 600%-ával (Cst. 26. § 2. bekezdés).

Akinek gyermeke, ikergyermekének egyike meghal, annak a támogatás folyósítását a halálesetet követő hónap első napjától számított három hónap elteltével kell megszüntetni (Cst. 28. §).

Ha a kérelmező a gyermekgondozási támogatások helyett az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. - 39. §-a, valamint a 69. §-a alapján biztosítási

⁷⁶ A rendszeres pénzellátásról lásd a 16. lábjegyzetet.

⁷⁷ Az ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések, melyek a szülő felügyeleti jogát különböző mértékben érintik (Gyvt. 72-81. §).

jogviszony alapján járó ellátást választ,⁷⁸ azaz táppénzt, terhességi-gyermekágyi segélyt, vagy gyermekgondozási díjat, úgy a választott ellátás iránti kérelmet - a folyósítás alatt álló ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelemmel együtt a Magyar Államkincstárhoz vagy a családtámogatási kifizetőhelyhez kell benyújtani. A választott újabb ellátás, a kérelem írásban történő benyújtásának napjától folyósítható.

Ha a megszüntetni kért ellátás, illetőleg a választott ellátás folyósítására más szerv illetékes, az ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelmet a választott ellátásra irányuló igény elbírálásával egyidejűleg három munkanapon belül a hatáskörrel rendelkező, illetékes szervhez kell továbbítani. (Korm. R. 22/A. §)

Az **ellátásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek minősül (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj.- 26. § 1. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés f, h. pont).

Anyasági támogatás

Anyasági támogatásra **jogosult** a szülést követően az a **nő**, aki terhessége alatt legalább négyszer - koraszülés esetén legalább egyszer - **terhesgondozáson részt vett** (Cst. 29. § 1. bekezdés a. pont), csatolni kell a terhesgondozást végző orvos igazolásának másolatát arról, hogy a szülő nő - a terhesgondozási könyvben rögzítettek tanúsága szerint - a szükséges alkalommal részt vett a terhesgondozáson (Korm. R. 24. § 2. bekezdés a. pont). Amennyiben az anya hitelt érdemlően igazolja, hogy a terhesség időtartama alatt legalább 5 hónapig egybefüggően külföldön volt, úgy ezt az igazolást nem kell benyújtani (Korm. R. 24. § 3. bekezdés). A gyermek halva születése esetén is jár a támogatás a szülő nőnek (Cst. 29. § 2. bekezdés), ez esetben csatolni kell az erről szóló okirat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés a. pont). Az anya halála esetén a támogatást az anyával egy háztartásban élő apának, illetve a gyermek gondozását ellátó más személynek kell kifizetni (Cst. 30. §). A kérelemhez be kell nyújtani az anya halotti anyakönyvi kivonat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés b. pont).

Jogosult az anyasági támogatásra az **örökbefogadó szülő** is, ha a szülést követő 6 hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték (Cst. 29. § 1. bekezdés b. pont), a kérelemhez csatolni kell az erről szóló jogerős határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés b. pont).

Kérheti a támogatás megállapítását a **gyám** is, ha a gyermek a születését követően 6 hónapon belül, jogerős gyámrendelő határozat alapján került gondozásába (Cst. 29. § 1. bekezdés c. pont),

⁷⁸ A biztosítási jogviszony alapján járó ellátások közül a terhességi-gyermekágyi segélyről, valamint gyermekgondozási díjról bővebben lásd a 139-142. oldalakon.

igénybejelentéskor be kell nyújtani az erről szóló határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés c. pont).

Anyasági támogatást kérhet az ellátás igénylésének időpontjában a Magyar Köztársaság területén jogszerűen tartózkodó nő, aki a terhessége alatt legalább négy alkalommal - koraszülés esetén legalább egyszer - a Magyar Köztársaság területén terhesgondozáson vett részt (Cst. 29. § 3. bekezdés). Az igénybejelentéshez csatolni kell a kérelmező részére a Magyar Köztársaság területén való jogszerű tartózkodás igazolása céljából kiállított, a tartózkodási jogot igazoló okmány másolatát (Korm. R. 24. § 2a. bekezdés).

Nem jogosult anyasági támogatásra a szülő, ha a szülők a gyermek megszületését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül nyilatkozatukat visszavonták (Cst. 33. § 1. bekezdés a. pont, 2. bekezdés a. pont). A kérelemhez csatolni kell az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonásáról szóló nyilatkozat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés c. pont). Akkor sem jogosult a szülő a támogatásra, ha a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül a gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a gyermekről továbbiakban az anya gondoskodik. (Cst. 33. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés b. pont). Az igénybejelentéshez be kell nyújtani a gyermekvédelmi gondoskodás megszűnéséről szóló gyámhatósági határozatot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés d. pont).

A **kérelmet**, a szülést követő 6 hónapon belül kell benyújtani (Cst. 32. §).

Az anyasági támogatás **összege** gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 225%-a, ikergyermekek esetén 300%-a (Cst. 31. §).

Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályai

Saját háztartásban nevelt az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, örökbe fogadó szülővel, gyámmal, életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. Továbbá az a gyermek is, akit a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján, akit ideiglenes hatállyal helyeztek el⁷⁹ más személynél és vele életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. (Cst. 4. § k. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont). A családi pótlékra való jogosultságnál és annak összegénél, valamint a gyermekgondozási támogatások elbírálásánál saját háztartásban nevelt gyermeknek kell tekinteni azt is, aki:

- átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül (kül- vagy belföldi tanulmányok ideje alatt, vagy gyógykezelés alatt áll),
- 30 napot meg nem haladóan tartózkodik szociális intézményben,⁸⁰

⁷⁹ Az ideiglenes elhelyezésről lásd a 77. lábjegyzetet.

⁸⁰ A szociális intézményről lásd az 59. lábjegyzetet.

- a szülő kérésére átmeneti gondozásban részesül,⁸¹ vagy szülőjével együtt családok átmeneti otthonában tartózkodik (Cst. 12. § 1-2. bekezdés, 20. §, 23. §).

A családtámogatás iránti kérelmet a Magyar Államkincstárnak az igénylő lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes területi szerve (a továbbiakban: Igazgatóság) **bírálja el** (Cst. 35. § 1. bekezdés a. pont, Korm. R. 4/B. § c. pont). Az előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés-büntetését töltő szülő családi pótlékra jogosultságának megállapítására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerinti Igazgatóság az illetékes, mely a jogosultság megállapítása esetén haladéktalanul tájékoztatja az igénylő lakóhelye szerint illetékes Igazgatóságot (Korm. R. 10/A. §). Ha a munkaadónál **családtámogatási kifizetőhely**⁸² működik, a családi pótlék, a szülő által igényelt gyermekgondozási segély, valamint az anyasági támogatás iránti kérelmet, a munkaadó bírálja el (Cst. 35. § 1. bekezdés b. pont).

Családtámogatás iránti **kérelmet** írásban és a kormányrendelet mellékleteiben szereplő formanyomtatványokon vagy az annak megfelelő adattartalommal rendelkező elektronikus úrlapon kell benyújtani,⁸³ csatolva az elbíráláshoz szükséges tények adatok igazolását (Cst. 34. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

Családi pótlék iránti kérelmet az 1. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Családi pótlék iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 5. § 1. bekezdés).

Gyermekgondozási segély igényléséhez a 2. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Gyermekgondozási segély iránti kérelem adattartalma”), amennyiben nagyszülő kéri az ellátást, úgy a nagyszülő úgy a 3. számú melléklet szerinti („Gyermekgondozási segély nagyszülő részére történő megállapítására irányuló kérelem adattartalma”) adattartalomnak megfelelően kell benyújtani (Korm. R. 19. § 1-2. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás igénylésénél, 4. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Gyermeknevelési támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell kitölteni (Korm. R. 21. § 1. bekezdés).

Anyasági támogatás iránti kérelmet 5. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Anyasági támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A családtámogatási ellátást igénylő valamint a gyermek természetes személyazonosító adatait érvényes személyazonosító igazolvány, vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más

81 Átmeneti gondozásba vétel akkor kérhető, ha a szülők átmenetileg vannak akadályoztatva a gyermek nevelésében (pl. tartós kórházi kezelés). Az átmeneti gondozásba vétel időtartama legfeljebb 12 hónap, mely 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. A gyermek átmeneti gondozása megszervezhető a működtető által kijelölt helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában. (Gyvt. 45-51. §)

82 Családtámogatási kifizetőhely a Honvédelmi Minisztérium, az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ, az Országgyűlés Hivatala (Korm. R. 4/B. § 4. bekezdés).

83 A nyomtatványok letölthetők a <http://www.allamkincstar.gov.hu> honlapról.

hatósági igazolvány bemutatásával; a lakcímadatokat a lakcímet igazoló hatósági igazolvány bemutatásával, vagy azok másolatának csatolásával kell igazolni. A Társadalombiztosítási Azonosító Jel és adóazonosító jel hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány bemutatásával, vagy annak másolatának csatolásával igazolható. A családtámogatási ellátásra való jogosultságot szülővel együtt élő házastárs a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja. A nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő a gyermek nála történő elhelyezéséről rendelkező határozat; a gyám a gyámrendelő határozat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja jogosultságát. (Korm. R. 1. § 3-5. bekezdés)

Az Szmvtv-ben meghatározott személyek esetén a 8. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Az 1408/71/EGK Tanácsi rendelet hatálya alá tartozó személyek családtámogatási ellátásra”) is ki kell tölteni (Korm. R. 1. § 8. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Amennyiben tartós betegségről, illetve súlyosan fogyatékoságról az igazolást külföldi szerv állította ki, az EGT-s Igazgatóság a betegség, illetve fogyatékoság jellege szerinti orvosszakértő véleménye alapján dönt a külföldi igazolás elismeréséről (Korm. R. 27/F. § 3. bekezdés, Korm. R. 9. § 1. bekezdés). Az EGT-s Igazgatóság a kérelem benyújtásától számított 3 hónapon belül határozattal dönt a kérelemről. Ezt a határidőt a Regionális Igazgatóság vezetője legfeljebb egy alkalommal 3 hónappal meghosszabbíthatja. (Korm. R. 27/F. § 4. bekezdés)

Az EGT-állam illetékes hatóságának megkeresésére a családtámogatási ellátás folyósításáról, valamint annak időtartamáról az EGT-s Igazgatóság ad ki igazolást (Korm. R. 27/G. §).

Amennyiben a kérelmező **több családtámogatási ellátás** megállapítása iránt egyidejűleg nyújt be kérelmet, akkor a kérelem elbírálásához szükséges adatokat csak egy alkalommal kell feltüntetnie és azon iratokat, amelyek az e rendeletben foglaltak szerint több kérelem elbírálásához is szükségesek, csak az egyik kérelemhez kell csatolnia (Korm. R. 1. § 6. bekezdés).

A családtámogatási ellátások megállapítására a 16. életévét betöltött kiskorú szülő a saját nevében nyújthat be kérelmet. A 16. életévét be nem töltött kiskorú szülő nevében a kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtja be. (Korm. R. 1. § 7. bekezdés)

A hatóság az anyasági támogatás igénylésekor írásban **tájékoztatja** az igénylőt a gyermekkel kapcsolatos családi, illetve biztosítási alapú ellátások legfontosabb jogosultsági feltételeiről (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

Ha a családtámogatási ellátás iránti kérelem olyan gyermekre tekintettel történik, aki után más személynek más Igazgatóság folyósított ellátást úgy az új igényelbíráló szerv megkeresi az előző igényelbíráló szervet a jogosultságot megalapozó iratok megküldése érdekében. Az eljárás során az új igényelbíráló szerv a családtámogatási ellátásra való jogosultságát csak a megkeresett igényelbíráló szerv ellátás megszüntetéséről hozott határozatának jogerőre emelkedését követően állapíthatja meg. (Korm. R. 5. § 3-4. bekezdés, 19. § 4-5. bekezdés, 21. § 3-4. bekezdés)

Ha az Igazgatóság által folyósított ellátás továbbfolyósítására más szerv válik illetékessé, a családi pótlékot korábban folyósító Igazgatóság az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb az áttételre irányuló kérelem beérkezésétől, illetve az illetékesség hiányának megállapításától számított nyolc napon belül átteszi az illetékessé vált szervhez (Korm. R. 5. § 2. bekezdés, 19. § 3. bekezdés, 21. § 2. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtáskor a jogosultsági feltételek fennállnak. Amennyiben a kérelmet később nyújtják be, az ellátást legkorábban a kérelem előterjesztését megelőző 2. hónap 1. napjától kell megállapítani, feltéve, ha a jogosultsági feltételek ezen időponttól fennállnak. (Cst. 37. § 1. bekezdés)

A családtámogatási ellátást - ide nem értve a természetben nyújtott családi pótlékot, valamint a jogosultnak való folyósítása tekintetében felfüggesztett iskoláztatási támogatást - a Magyar Államkincstárnak a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes területi szerve a jogosult, vagy - amennyiben a jogosult nevében az ellátás megállapítása iránti kérelmet a törvényes képviselőt ellátó személy nyújtotta be - a jogosult 16. életévének betöltéséig a törvényes képviselő pénzforgalmi szolgáltatójánál vezetett fizetési számlájára utalja, vagy postai utalványon **folyósítja** (Korm. R. 4. § 1. bekezdés).

A családtámogatási kifizetőhely a családtámogatási ellátások jogosult részére történő kifizetéséről - ide nem értve az anyasági támogatást, továbbá a természetben nyújtott családi pótlékot és a jogosultnak való folyósítása tekintetében felfüggesztett iskoláztatási támogatást - a munkabér kifizetésével megegyező módon gondoskodik (Korm. R. 4. § 2. bekezdés).

Ha a gyámhatóságként eljáró jegyző a családi pótlék természetbeni nyújtását vagy az iskoláztatási támogatás felfüggesztését rendeli el, a kincstár a jegyző határozatában foglaltak szerint intézkedik az ellátás természetbeni nyújtását, illetve a felfüggesztést elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról. A családi pótlékot az elrendelést, illetve a megszüntetést követő második hónaptól kell természetben biztosítani, illetve pénzbeli formában folyósítani. A felfüggesztett iskoláztatási támogatást a felfüggesztés elrendelését, illetve megszüntetését követő második hónaptól kell a családtámogatási folyószámlára, illetve a jogosult számára folyósítani. (Cst. 37. § 5-7. bekezdés)

Az ellátást az igényelbíráló szerv utólag folyósítja, a tárgy hónapot követő hónap 10. napjáig, fizetési számlára utalás esetén 3. napjáig (Cst. 37. § 2-3. bekezdés). Az anyasági támogatást - a többi ellátástól eltérően - az igényelbíráló szerv a benyújtást követő nyolc napon belül elbírálja, ha az ellátás megállapításra kerül, fizetési számlára vagy kifizetési utalványon kiutalja (Cst. 37. § 4. bekezdés). A megállapított ellátás folyósítása belföldre forintban, míg EGT-államba a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében, a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletben, valamint az annak felhatalmazása alapján a szociális biztonsági rendszerek koordinációját ellátó igazgatási bizottság által hozott határozatban foglaltak szerint történik. A kifizetés napja alatt a fizetési számlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 27/E. § 1-2. bekezdés)

Ha az igényt elutasító határozat jogszabályt sértett, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, a jogszabálysértés megállapításától három évre **visszamenőleg** az ellátást ki kell fizetni (Cst. 38. § 1. bekezdés).

A jogosult halála esetén - az anyasági támogatás kivételével - az ellátás azt a személyt illeti meg, aki az elhalálozást követően a gyermeket saját háztartásában neveli (Cst. 38. 2. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** - az anyasági támogatás kivételével - az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Cst. 38. § 3. bekezdés). Az esedékesség napja annak a hónapnak az utolsó napja, amikor a családtámogatási ellátást ki kellett volna fizetni, át kellett volna utalni (Korm. R. 2. §).

Az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül írásban **köteles** bejelenteni minden olyan tényt, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti (Cst. 39. §, Korm. R. 3. §).

A családtámogatási ellátás szünetel

- a jogosult távolléte alatt, ha a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra olyan államba távozik,
 - amely nem az Európai Unió tagállama,
 - az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam,
 - olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez,
- vagy az egyéb ellátás folyósításának időtartama alatt, ha a külszolgálatot vagy külföldi szolgálatot teljesítő személy részére az e törvény alapján ellátásra jogosító gyermekre tekintettel jogszabály alapján egyéb ellátást folyósítanak (Cst. 35. § 3. bekezdés).

Aki gyermekgondozási támogatásra, valamint **biztosítási jogviszonytól függő** családtámogatásra (terhességi-gyermekágyi segélyre, illetőleg gyermekgondozási díjra) is jogosult, csak az egyik ellátást veheti igénybe (1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól 39. § 1-2. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő a döntéssel, vagy határozat hozatal mellőzése esetén az intézkedéssel nem ért egyet, a kézhezvételtől, illetve az intézkedés tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül **fellebbezhet** (Cst. 44. § 1. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást**⁸⁴ vissza kell fizetni, ha arra az igénylőt a felvételtől számított harminc napon belül határozattal kötelezték. Ezen túlmenően az ellátás a felvételtől, illetve a folyamatos ellátás megszüntetésétől számított három éven belül akkor is visszakövetelhető, ha a jogosult tudta, illetve a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt megilleti, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna. (Cst. 41. § 2-4. bekezdés) Jogalap nélkül veszi igénybe az ellátást az a személy, aki arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amelyet számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés)

A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha már nem történik folyósítás, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. A levonás a folyósított ellátás harminchárom százalékát nem haladhatja meg. (Cst. 43. § 2.

⁸⁴ Akkor jogalap nélküli az ellátás, ha az igénylő arra nem jogosult, vagy alacsonyabb összegre jogosult, mint amennyit számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés).

bekezdés) A levonást a határozat jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetve 12 naptári hónap alatt meg nem térülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni. (Cst. 43. § 3. bekezdés, Korm. R. 26. § 2. bekezdés) Ha a fizetésre kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt napon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határozatot hozó, illetőleg fizetési meghagyást kibocsátó Igazgatóság a követelést adók módjára behajthatja (Cst. 43. § 4. bekezdés Korm. R. 4/B. § d. pont). Ha a családtámogatási kifizetőhely a tartozást nem tudja behajtani, úgy a visszafizetést elrendelő határozatot - a jogerőre emelkedést követő tizenöt napon belül visszafizetési határidőt követően azonnal - megküldi az Igazgatóságnak (Korm. R. 26. § 3. bekezdés, Cst. 43. § 4. bekezdés). Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított három éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ítélete szerint bűncselekmény, úgy a követelés három éven túl is érvényesíthető mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (Cst. 42. § 2. bekezdés)

A jogalap nélkül kifizetett és jogerős határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a Kincstár vezetője kivételes **méltányosságából elengedheti** vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti és behajtási eljárás eredménytelen volt (Cst. 43. § 5. bekezdés, Korm. R. 4/B. § a. pont). Az ellátás visszafizetése különösen akkor veszélyezteti súlyosan a megélhetést, ha a közös háztartásban élő családban:

- az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, vagy
- magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek, illetve magasabb összegű családi pótlékra vagy fogyatékossági támogatásra jogosult személy él,
- három vagy több gyermek eltartásáról kell gondoskodni (Korm. R. 26. § 4. bekezdés).

A kincstár vezetője akkor is elengedheti a visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély részére, ha a visszafizetésre kötelezett az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban (Cst. 43. § 6. bekezdés).

Az ellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes (Cst. 40. §).